

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-74>

УДК 338.48:331.5(477)

СЕМІКІНА Марина

Центральноукраїнський національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6995-1267>

e-mail: [SemikinaMV@i.ua](mailto:SemikinaMV@i.ua)

## ПОТЕНЦІАЛ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: СУТНІСТЬ, ВИКЛИКИ, НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ

Статтю присвячено дослідженню сутності та напрямів розвитку потенціалу міжнародного співробітництва України у сфері туризму й гостинності як важеля подолання наслідків війни. Уточнено сутність міжнародного співробітництва та його потенціалу у туристичній галузі й гостинності. Визначено комплекс викликів і загроз, що стоять перед сферою туризму та гостинності: безпекові, інфраструктурні, кадрові, економічні, інформаційні, інституційні. Обґрунтовано напрями розвитку потенціалу міжнародного співробітництва України у сфері гостинності та туризму: інституційна співпраця, фінансово-інвестиційна підтримка, розвиток людського капіталу, інновації та цифровізація, маркетинг, безпека та стандартизація. Запропоновано диференційований підхід до реалізації визначених напрямів відновлення галузі, що базуються на залученні інструментів міжнародного партнерства під час війни та післявоєнного періоду.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, туризм та гостинність, потенціал, виклики та загрози, напрями відновлення, воєнний стан, механізми партнерства.

SEMYKINA Maryna

Central Ukrainian National Technical University

## INTERNATIONAL COOPERATION POTENTIAL: ESSENCE, CHALLENGES, AND RECOVERY PATHWAYS FOR UKRAINE'S TOURISM AND HOSPITALITY

This article addresses the essence, challenges, and development directions of international cooperation potential in Ukraine's tourism and hospitality sector as a strategic lever for overcoming war consequences and ensuring sector modernization. The study clarifies international cooperation as complex, purposeful interaction of state, private, and public actors across multiple levels aimed at joint problem-solving and achieving synergistic effects for sustainable development. The research systematizes a comprehensive set of interrelated challenges and threats facing Ukraine's tourism and hospitality sector: security risks from military operations and mine hazards, infrastructure destruction affecting hotels and cultural heritage sites, human capital crisis due to migration and mobilization, economic downturn with reduced demand and investment freezing, negative international image, and institutional barriers to investment attraction and risk insurance. The article substantiates six priority directions for developing international cooperation potential: institutional cooperation through bilateral agreements and coordination mechanisms; financial and investment support via development funds and public-private partnerships; human capital development through joint educational programs and international internships; innovation and digitalization using digital platforms and virtual tours; marketing and promotion through joint international campaigns; and security and standardization via harmonization with international standards. The study emphasizes the necessity of a differentiated approach to implementing these directions during wartime versus the post-war period. During the war, priorities include preserving human capital through online training, planning future projects, and managing Ukraine's international image. Following war's conclusion, focus shifts to large-scale infrastructure reconstruction, intensive international marketing campaigns, and reopening tourism routes in de-occupied territories. The research underscores the critical importance of comprehensive investigation into financial-economic mechanisms for activating international partnership to ensure effective sector recovery and modernization.

Keywords: international cooperation, tourism and hospitality, development potential, challenges and threats, recovery directions, wartime conditions, post-war reconstruction, partnership mechanisms.

Стаття надійшла до редакції / Received 14.09.2025

Прийнята до друку / Accepted 12.10.2025

### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сфера туризму та гостинності України, маючи значний потенціал, зіткнулася з безпрецедентними викликами внаслідок повномасштабної війни. Руйнування інфраструктури, загроза безпеці, кадровий голод та падіння туристичних потоків поставили галузь на межу виживання. Попри всі складнощі, виникає нагальна потреба визначати стратегічні напрями відновлення сектору, який зазнав колосальних збитків. У цьому контексті міжнародне співробітництво перетворюється з одного з можливих інструментів на ключовий важіль, здатний активізувати відбудову та забезпечити інноваційний розвиток. Формування дієвих механізмів партнерства стає важливим науково-практичним завданням для майбутнього всієї української економіки.

### АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика відновлення туристичної галузі та роль міжнародного співробітництва активно обговорюється в науковому середовищі. Науковці Ільницький В., Головня О., Демко В., Жиленко К., Редько В., Самойленко А. та ін. розкривають загальні засади міжнародної туристичної політики [1- 4]. Особливості

та перспективи розвитку туристичної галузі України у воєнний та поствоєнний періоди аналізується у роботах Грищенко С., Кізюн А., Корчевської Л., Моци А., Бордун О. та ін. [5-7; 9-10]. Особливості функціонування міжнародного туризму в кризових умовах вивчають Омельченко Г., Даниленко В. [8]. Тенденції та напрями розвитку туристичного бізнесу України висвітлюють Захарова Т., Ковальчук С. [9; 10]. Ці публікації створюють важливе підґрунтя для подальших розвідок.

### **ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

Незважаючи на значні наукові здобутки, сутність та механізми використання потенціалу міжнародного співробітництва як системного важеля для відновлення сфери туризму та гостинності України залишаються недостатньо вивченими саме в умовах тривалого воєнного стану та на етапі післявоєнної розбудови економіки. Існуючі дослідження в цьому сенсі часто фрагментарні й не пропонують комплексного підходу, що адаптований до сучасних українських реалій та враховує множинні виклики – від безпекових до інвестиційних.

### **ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ**

Мета статті – на основі аналізу сутності міжнародного співробітництва та викликів, що стоять перед сферою туризму та гостинності України, обґрунтувати пріоритетні напрями її відновлення, що базуються на інструментах міжнародного партнерства.

### **ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ**

Огляд літератури дозволяє констатувати, що у світі зростає роль міжнародного партнерства в туристичній галузі та готельно-ресторанному бізнесі. Особливо активно включені в таке партнерство країни, що роблять ставку на туризм як на драйвер економічного зростання, наприклад, Італія, Іспанія, Греція, а також держави, що долали наслідки конфліктів, як-от Хорватія та Колумбія. Це дозволяє отримати значні економічні та соціальні зиски: прискорюється модернізація інфраструктури, створюються нові робочі місця, зростає якість послуг через обмін досвідом та стандартами. У кінцевому підсумку, розвиток туризму через міжнародну співпрацю прямо впливає на зростання ВВП та загальний добробут країн. Наприклад, створення транскордонних туристичних маршрутів у Європі дозволило невеликим регіонам залучити додаткові туристичні потоки та диверсифікувати місцеву економіку. Тому для України, яка зазнала масштабних руйнувань, такий досвід є практично корисним і потребує ретельних досліджень з боку науковців, адже ефективне залучення зовнішніх партнерів може стати вирішальним фактором у швидкості та якості післявоєнного відновлення.

Аналіз наукових джерел інформації дозволяє виокремити декілька підходів до розуміння сутності міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності:

- перший підхід (інституційний) трактує його як формалізовану взаємодію на рівні урядів та міжнародних організацій, що полягає в укладанні угод, гармонізації законодавства та спрощенні формальностей;
- другий підхід (ринковий) розглядає співробітництво як мережу бізнес-зв'язків між туроператорами, готельними мережами та іншими суб'єктами ринку для створення спільних продуктів та просування дестинацій;
- третій підхід (соціокультурний) акцентує на обміні культурним досвідом, знаннями та людським капіталом як основі партнерства [1-4].

Нетотожність наукових уявлень про сутність міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності пояснюємо тим, що кожен підхід висвітлює лише окремий аспект цього багатогранного явища, що часто залежить від завдань конкретного наукового пошуку.

З урахуванням цілей нашого дослідження пропонуємо тлумачити сутність міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності як комплексну, цілеспрямовану взаємодію державних, приватних та громадських суб'єктів на різних рівнях (від глобального до локального) з метою спільного розв'язання проблем, реалізації проєктів та досягнення синергетичного ефекту для сталого розвитку галузі.

Погоджуємося з думкою дослідників Демко В., Свиноус І. про те, що окремої уваги науковців заслуговує поняття потенціалу міжнародного співробітництва України в геоекономічному просторі туристичної галузі [3, с.39]. Слід підкреслити, що такий термін теж розуміють по-різному: одні науковці вбачають у ньому сукупність наявних ресурсів (фінансових, людських, технологічних), які можна залучити; інші – як сукупність можливостей, що відкриваються завдяки сприятливому геополітичному становищу чи культурній близькості.

Наша позиція полягає в тому, що потенціал міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності є динамічною категорією, яка поєднує як наявні ресурси, так і приховані можливості, що можуть бути активовані за певних умов. Тому пропонуємо таке визначення: потенціал міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності – це сукупність наявних та прихованих можливостей (ресурсних,

інституційних, ринкових, інноваційних), які можуть бути реалізовані через цілеспрямовану взаємодію з іноземними партнерами для досягнення стратегічних цілей розвитку туристичної галузі, сфери гостинності.

Далі охарактеризуємо можливості розвитку потенціалу міжнародного співробітництва в Україні в умовах дії низки викликів, пов'язаних з війною. Систематизуємо ці виклики та загрози, що стоять перед сферою туризму та гостинності за допомогою таблиці 1. Як видно з таблиці, виклики, що постали перед українським туризмом, є комплексними та взаємопов'язаними. Безпековий виклик є першочерговим, оскільки він безпосередньо унеможливує діяльність та блокує будь-який потенціал міжнародної співпраці в країні, де є воєнні ризики для життя. Він породжує інфраструктурний виклик, оскільки активи галузі фізично знищуються. Одночасно війна спричинила глибоку кадрову кризу та загальний економічний спад, що підриває основу функціонування сектору зсередини. Нарешті, інформаційний та інституційний виклики створюють бар'єри для залучення зовнішньої допомоги та інвестицій, навіть за наявності бажання з боку міжнародних партнерів. Таким чином, будь-які напрями реалізації потенціалу міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності мають враховувати всю сукупність наведених викликів та загроз (табл. 1).

Таблиця 1.

**Виклики та загрози, що стоять перед сферою туризму та гостинності України**

| Виклики та загрози     | Сутність викликів і загроз                                                                                                | Наслідки для розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності                                                                                                                              |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Безпекові</b>       | Прямі воєнні дії, ракетні обстріли, мінна небезпека на значних територіях країни.                                         | Неможливість функціонування туризму на окупованих та прифронтових територіях; різке падіння довіри іноземних туристів; високі ризики для інвесторів.                                                           |
| <b>Інфраструктурні</b> | Руйнування та пошкодження об'єктів туристичної інфраструктури (готелі, санаторії, дороги, аеропорти, культурні пам'ятки). | Втрата матеріально-технічної бази для надання послуг у сфері туризму та гостинності; зниження пропускної здатності та якості сервісу; потреба у значних капіталовкладеннях для відновлення туристичних послуг. |
| <b>Кадрові</b>         | Масова міграція населення, мобілізація кваліфікованих працівників, професійне вигорання персоналу.                        | Гострий дефіцит фахівців усіх рівнів (від лінійного персоналу до управлінців); втрата професійних компетенцій; зниження якості обслуговування.                                                                 |
| <b>Економічні</b>      | Загальний спад економіки, інфляція, скорочення платоспроможності населення, нестабільність валютного курсу.               | Зниження внутрішнього попиту на туристичні послуги; нерентабельність багатьох видів туристичного бізнесу; заморожування інвестиційних проєктів.                                                                |
| <b>Інформаційні</b>    | Домінування образу України як країни війни в глобальному медіапросторі, брак позитивного контенту.                        | Формування стійкого негативного іміджу дестинації; складнощі у просуванні туристичного продукту на міжнародних ринках.                                                                                         |
| <b>Інституційні</b>    | Недосконалість нормативно-правової бази щодо компенсації збитків, страхування воєнних ризиків, залучення інвестицій.      | Бюрократичні перепони для іноземних партнерів; правова незахищеність інвестицій; відсутність чітких «правил гри» для відновлення.                                                                              |

Джерело: таблиця укладена на основі узагальнення наукової думки [5-10].

Для того, щоб ідентифіковані виклики та загрози (табл. 1) не призвели до повного нівелювання потенціалу міжнародного партнерства у сфері туризму та гостинності, необхідна системна та проактивна робота, яка має вестися одночасно на кількох рівнях управління:

**1. Державний рівень:** робота уряду та профільних відомств (Державне агентство розвитку туризму, Міністерство економіки) має бути спрямована на створення сприятливих рамкових умов. Це включає гармонізацію законодавства з нормами ЄС, розробку програм страхування воєнних ризиків для інвесторів, ведення переговорів про спрощення візових режимів та активну культурну дипломатію для просування бренду України.

**2. Регіональний рівень:** обласні та місцеві адміністрації спільно з громадами мають розробляти локальні стратегії відновлення сфери туризму та гостинності, ідентифікувати пріоритетні об'єкти для інвестування, створювати туристичні кластери та шукати побратимські зв'язки з регіонами іноземних країн для обміну досвідом відновлення туристичної галузі та реалізації спільних проєктів.

**3. Рівень бізнесу та громадських організацій:** туристичні компанії, готелі, ресторани та профільні асоціації мають активно налагоджувати прямі контакти з іноземними партнерами, брати участь у міжнародних виставках та форумах, впроваджувати міжнародні стандарти якості та безпеки, а також спільно працювати над створенням конкурентоспроможних туристичних продуктів.

Для конкретизації аспектів цієї роботи важливо обрати чіткі напрями зусиль, відповідні інструменти впливу, прогнозувати можливі результати. На основі узагальнення та розвитку наукової думки [11; 12] у таблиці 2 пропонуємо ключові напрями розвитку потенціалу міжнародного співробітництва у сфері гостинності та туризму, їх інструменти, засоби та очікувані ефекти (результати).

Як видно з таблиці 2, розвиток потенціалу міжнародного співробітництва є комплексним завданням, що вимагає одночасних зусиль у кількох ключових напрямках. Представлені напрями взаємопов'язані та створюють синергетичний ефект. Наприклад, інституційна співпраця створює рамку для фінансово-інвестиційної підтримки, а розвиток людського капіталу є необхідною умовою для ефективного

впровадження інновацій та міжнародних стандартів безпеки. Важливо розуміти, що реалізація цих напрямів має відбуватися поетапно. На поточному етапі (під час війни) першочерговими є напрями, що не потребують значних капітальних інвестицій та можуть реалізовуватися дистанційно: інституційна підготовка, розробка стандартів, гармонізація законодавства та розвиток людського капіталу через онлайн-інструменти. Після завершення війни та гарантування безпеки, акцент має зміститися на напрями, пов'язані з масштабною відбудовою інфраструктури, активним міжнародним маркетингом та відновленням повноцінних туристичних потоків. Лише такий збалансований та стратегічно вивірений підхід дозволить перетворити потенціал міжнародного співробітництва

Таблиця 2.

**Напрями розвитку потенціалу міжнародного співробітництва України у сфері гостинності та туризму**

| Напрямок                                   | Сутність                                                                                                 | Інструменти, засоби                                                                                                                              | Очікуваний ефект                                                                                                                        |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Інституційна співпраця</b>           | Створення та зміцнення партнерств на всіх рівнях: міждержавному, регіональному та між бізнесами.         | Міждержавні угоди, створення координаційних рад та робочих груп, спільні проекти регіонального розвитку, онлайн-форуми.                          | Посилення координації зусиль, усунення бюрократичних перепон, створення єдиного інформаційного поля для партнерів.                      |
| <b>2. Фінансово-інвестиційна підтримка</b> | Залучення цільових коштів (інвестицій, грантів, кредитів) на відновлення та модернізацію інфраструктури. | Створення спеціалізованих фондів відбудови, механізми публічно-приватного партнерства (ППП), державні гарантії для інвесторів, залучення МФО.    | Відновлення та модернізація матеріально-технічної бази, залучення стратегічних інвесторів, створення нових туристичних об'єктів.        |
| <b>3. Розвиток людського капіталу</b>      | Підвищення кваліфікації персоналу відповідно до міжнародних стандартів, подолання кадрового дефіциту.    | Спільні освітні програми (дуальна освіта), міжнародні стажування, програми перекваліфікації, тренінги, платформи для обміну знаннями.            | Підвищення якості туристичних послуг, конкурентоспроможність персоналу на міжнародному ринку, зменшення плинності кадрів.               |
| <b>4. Інновації та цифровізація</b>        | Впровадження сучасних цифрових технологій для управління, надання послуг та аналітики.                   | Створення національної цифрової туристичної платформи, впровадження систем онлайн-бронювання, використання Big Data, розвиток віртуальних турів. | Оптимізація бізнес-процесів, підвищення доступності послуг, можливість виходу на нові ринки, ефективне планування.                      |
| <b>5. Маркетинг та просування</b>          | Формування позитивного та безпечного іміджу України як туристичної дестинації.                           | Спільні міжнародні маркетингові кампанії, створення якісного контенту (історії, відео), участь у світових виставках, залучення блогерів та ЗМІ.  | Відновлення довіри туристів, залучення нових цільових аудиторій, збільшення в'їзних туристичних потоків після стабілізації.             |
| <b>6. Безпека та стандартизація</b>        | Імплементация міжнародно визнаних стандартів безпеки та якості туристичних послуг.                       | Гармонізація національних стандартів з міжнародними (ISO, HACCP), запровадження сертифікації "Safe Travel", проведення аудитів безпеки об'єктів. | Підвищення довіри та відчуття безпеки у туристів, зниження операційних ризиків, покращення репутації українських постачальників послуг. |

Джерело: таблиця укладена на основі розвитку наукової думки [11; 12].

цтва на реальний важіль відновлення та модернізації української сфери туризму та гостинності.

Дотримуємось думки, що для практичної реалізації напрямів розвитку потенціалу міжнародного співробітництва можуть бути задіяні різні механізми, зокрема слід розглядати:

- інституційні механізми (створення двосторонніх та багатосторонніх комісій, координаційних рад, робочих груп);
- фінансово-економічні механізми (заснування спільних фондів відновлення, програми пільгового кредитування, механізми публічно-приватного партнерства (ППП));
- інформаційно-комунікаційні механізми (створення спільних цифрових платформ, проведення міжнародних форумів, прес-турів для іноземних ЗМІ та блогерів);
- освітньо-наукові механізми (програми подвійних дипломів, міжнародні стажування, спільні наукові дослідження ринку).

Важливо також враховувати, що є суттєва різниця між підходами щодо відновлення та розвитку потенціалу міжнародного партнерства під час війни і після її завершення. Так, під час війни пріоритетом є збереження наявного потенціалу: підтримка людського капіталу через онлайн-навчання, планування майбутніх проектів, фіксація збитків, цифровізація спадщини, просування локального туризму у відносно безпечних регіонах та робота над інформаційним образом країни. Після завершення війни акцент має зміщуватися на повномасштабне відновлення сфери туризму та гостинності: залучення великих інвестицій у відбудову інфраструктури, реалізація масштабних маркетингових кампаній для повернення іноземних

туристів, відкриття нових туристичних маршрутів на деокупованих територіях після гарантування повної безпеки.

### ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дозволило систематизувати теоретичні засади та обґрунтувати практичні напрями реалізації потенціалу міжнародного співробітництва у сфері туризму та гостинності України в умовах безпрецедентних викликів, спричинених війною.

По-перше, уточнено сутність міжнародного співробітництва та його потенціалу у сфері туризму та гостинності. Доведено, що міжнародне співробітництво є комплексною, цілеспрямованою взаємодією державних, приватних та громадських суб'єктів на різних рівнях (від глобального до локального) з метою спільного розв'язання проблем та досягнення синергетичного ефекту. Його потенціал розглядається як динамічна категорія, що включає не лише наявні ресурси (фінансові, людські, технологічні), а й приховані можливості, які активуються через цілеспрямовану взаємодію з іноземними партнерами для досягнення стратегічних цілей розвитку галузі.

По-друге, систематизовано ключові виклики, які комплексно гальмують розвиток міжнародного партнерства в українському туризмі та гостинності: безпековий, інфраструктурний, кадровий, економічний, інформаційний та інституційний. Встановлено, що ці виклики взаємопов'язані і ігнорування хоча б одного з них робить будь-які зусилля з налагодження зовнішньої співпраці малоефективними.

По-третє, обґрунтовано пріоритетні напрями відновлення галузі, що базуються на залученні інструментів міжнародного партнерства: інституційну співпрацю, фінансово-інвестиційну підтримку, розвиток людського капіталу, інновації та цифровізацію, маркетинг та просування, безпеку та стандартизацію. Наголошено на необхідності диференційованого підходу до реалізації цих напрямів під час війни та у післявоєнний період.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у поглибленому дослідженні фінансово-економічних механізмів активізації міжнародного партнерства.

### Література

1. Ільницький В., Корсак Р. Міжнародна співпраця України та ЄС у сфері туризму та гостинності. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XVII: Подолання кризових ситуацій у науці та освіті* / ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін–Ужгород–Перемишль–Миколаїв : Посвіт, 2024. С. 230–232. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/66614> (дата звернення: 04.11.2025).
2. Головня О. М., Ставська Ю. В. Міжнародний туризм : навч. посіб. Вінниця, 2020. 316 с.
3. Демко В. С., Свиноус І. В. Потенціал міжнародного співробітництва України в геоелектронічному просторі туристичної галузі. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 48. С. 38–50. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-48-38-50>
4. Жиленко К., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ставицька А. Міжнародний туризм та гостинність: теорія та практика : монографія. Дніпро, 2023. 206 с. URL: [http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Mizhnarod\\_turyzm\\_ta\\_gostynnist\\_teoriya\\_ta\\_praktyka.pdf](http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Mizhnarod_turyzm_ta_gostynnist_teoriya_ta_praktyka.pdf) (дата звернення: 04.11.2025).
5. Грищенко С. І. Туристична індустрія України: аналіз тенденцій та чинників розвитку в координатах повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-29>
6. Кізюн А. Г., Гуцал Л. А., Цуркан І. М. Аналіз розвитку індустрії туризму в Україні в умовах російсько-української війни. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. Вип. 8. С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-11>
7. Корчевська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 5 травня 2022 р.). Чернівці : Технодруку, 2022. С. 337–341. URL: [https://tourlib.net/statti\\_ukr/korchevska.htm](https://tourlib.net/statti_ukr/korchevska.htm) (дата звернення: 04.11.2025).
8. Омельченко Г. Ю., Даниленко В. В. Особливості функціонування міжнародного туризму в кризових умовах. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. Вип. 9. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-9-7>
9. Моца А., Шевчук С., Середа Н. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1560> (дата звернення: 04.11.2025).
10. Бордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2022. Вип. 62. URL: [https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Bordun-Visnuk\\_Univer\\_Economics-stattya-22.pdf](https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Bordun-Visnuk_Univer_Economics-stattya-22.pdf) (дата звернення: 04.11.2025).

11. Захарова Т. Напрямки розвитку туристичного бізнесу України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-6>
12. Ковальчук С. Дослідження стану та тенденцій розвитку індустрії гостинності України. *Трансформаційна економіка*. 2024. Вип. 2 (07). С. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-5>

### References

1. Il'nyts'kyj V., Korsak R. (2024). Mizhnarodna spivpratsya Ukrayiny ta YeS u sferi turizmu ta hostynnosti [International cooperation of Ukraine and the EU in the field of tourism and hospitality]. *Rozvytok suchasnoyi osvity i nauky: rezul'taty, problemy, perspektyvy. Tom XVII: Podolannya kryzovykh sytuatsiy u nautsi ta osvity / ed.: Y. Gzhesyak, I. Zymomrya, V. Il'nyts'kyj. Konin–Uzhhorod–Peremysyl'–Mykolayiv : Posvit*, pp. 230–232. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/66614> (accessed: 04.11.2025).
2. Holovna O. M., Stav's'ka Yu. V. (2020). *Mizhnarodnyy turizm: navch. posib*. [International tourism: educational textbook]. Vinnytsia, 316 p.
3. Demko V. S., Svyuous I. V. (2023). Potentsial mizhnarodnoho spivrobitnytstva Ukrayiny v heoekonomichnomu prostori turystychnoyi haluzi [Potential of international cooperation of Ukraine in the geoeconomic space of the tourism industry]. *Zbiyik naukovykh prats' TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 48, pp. 38–50. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-48-38-50>
4. Zhylenko K., Red'ko V., Samojlenko A., Slyvenko V., Stavys'ts'ka A. (2023). *Mizhnarodnyy turizm ta hostynnost': teoriya ta praktyka: monohrafiya* [International tourism and hospitality: theory and practice: monograph]. Dnipro, 206 p. Available at: [http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Mizhnarodnyy\\_turizm\\_ta\\_hostynnist\\_theoriya\\_ta\\_praktyka.pdf](http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Mizhnarodnyy_turizm_ta_hostynnist_theoriya_ta_praktyka.pdf) (accessed: 04.11.2025).
5. Hryshchenko S. I. (2023). Turystychna industriya Ukrayiny: analiz tendentsiy ta chynnykiv rozvytku v koordynatakh povoyennogo vidnovlennya [Tourist industry of Ukraine: analysis of trends and development factors in the coordinates of post-war recovery]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-29>
6. Kizyun A. H., Hutsal L. A., Tsurkan I. M. (2023). Analiz rozvytku industriyi turizmu v Ukrayini v umovakh rosijs'ko-ukrayins'koyi viyny [Analysis of the development of the tourism industry in Ukraine under the conditions of the Russian-Ukrainian war]. *Industriya turizmu i hostynnosti v Tsentralnij ta Skhidnij Yevropi*, 8, pp. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-11>
7. Korchevs'ka L. (2022). Stan, osoblyvosti ta perspektyvy turizmu u voyennyj ta postavoyennyj periody [Status, features and prospects of tourism in wartime and post-war periods]. *Upravlinnya rozvytkom sfery hostynnosti: rehionalnyy aspekt: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Chernivtsi, 5 travnya 2022 r.)*. Chernivtsi : Tekhnodruk, pp. 337–341. Available at: [https://tourlib.net/statti\\_ukr/korchevska.htm](https://tourlib.net/statti_ukr/korchevska.htm) (accessed: 04.11.2025).
8. Omel'chenko H. Yu., Danylenko V. V. (2023). Osoblyvosti funktsionuvannya mizhnarodnoho turizmu v kryzovykh umovakh [Features of international tourism functioning in crisis conditions]. *Industriya turizmu i hostynnosti v Tsentralnij ta Skhidnij Yevropi*, 9, pp. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-9-7>
9. Motsa A., Shevchuk S., Sereda N. (2022). Perspektyvy pislya voyennogo vidnovlennya sfery turizmu v Ukrayini [Prospects for post-war recovery of the tourism sector in Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 41. Available at: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1560> (accessed: 04.11.2025).
10. Bordun O., Shevchuk V., Monastyr's'kyj V., Luchka O. (2022). Vtraty ta napryamy porjatunku turystychnogo biznesu Ukrayiny v umovakh viyny [Losses and directions for saving the tourism business of Ukraine in wartime]. *Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya ekonomichna*, 62. Available at: [https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Bordun-Visnyk\\_Univer\\_Economics-stattya-22.pdf](https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Bordun-Visnyk_Univer_Economics-stattya-22.pdf) (accessed: 04.11.2025).
11. Zakharova T. (2023). Napryamky rozvytku turystychnoho biznesu Ukrayiny [Directions for the development of Ukraine's tourism business]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-6>
12. Kovalchuk S. (2024). Doslidzhennya stanu ta tendentsiy rozvytku industriyi hostynnosti Ukrayiny [Research on the state and trends of development of the hospitality industry of Ukraine]. *Transformatsijna ekonomika*, 2(07), pp. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-5>